

Архитектонски и идеолошки ремикс

ПИШУВА: ВАНГЕЛ ХОНОВСКИ
vangelnonevski@gmail.com

Старата скопска железничка станица веќе има доживено/преживено еден ремикс. Тоа беше земјотресот од 1963 година. Статиката на зградата не издржа под налетот на силата на природата (тектонскиот „ремикс-уметник“), која, предизвикувајќи катастрофа, ја промени нејзината функција и значење. По таа катастрофа, зградата веќе не ги исполнуваше основните инфраструктурни услови за железничка станица и се пренамени (доживеа ремикс) во Музеј на град Скопје. Деновиве слушаме гласини дека „стара железничка“ би можела да претрпи уште еден ремикс аранжман, доколку победи кандидатот на ВМРО ДПМНЕ на изборите за градоначалник на Скопје. Овој пат, тоа би бил еден структурен, аудио-визуелен ремикс: големиот часовник би бил рестартиран, со обоени стрелки, а при отчукувањето на секој час преку разглас би се слушала македонски народни песни, насочени према улицата „Македонија“, со што зградата со нова фризура „соодветно“ би се вклопила во значенскиот микс.

Во основа, идејата за архитектонски ремикс на „стара железничка“ манифестира еден слободарски пристап во односот кон нашите спомени обележја, кој опасно кокетира со анархизам. Таквиот пристап (заедно со веќе „одомаќени-от“ спомен дом на Мајка Тереза), посматран од формален, но и од функционален и содржински аспект, конечно н внесува во ератата на постмодерната, рециклирачка архитектура.

Во кратката историја на естетиката и културата на рециклирањето, концептот на ремиксот има бележита позиција и функција. Според теоретичарот на културата на ремиксот, Едуардо Навас, „музичкиот ремикс, генерално гледано, претставува реинтерпретација на една песна, при што ‘aura’ на оригиналната песна треба да биде доминантна во нејзината ремиксувана верзија.“ Значи, во основа се работи за еден помалку креативен процес во споредба со компонирањето, бидејќи ремиксот не би можел да се врши без претходно постоење на оригинална композиција. Ремиксот е условен од оригиналната композиција; тој само врши надградба или реинтерпретација на оригиналот. Инаку, Навас различува три видови ремикси: продолжен, селективен и рефлексишен. Во нашиот случај, во игра е селективниот ремикс, кој „се состои во додавање или одземање елементи од оригиналната песна.“

Според таа дефиниција, во случајот на „стара железничка“ се применува концептот за селективен ремикс во архитектурата. Доколку победи градоначалничкиот кандидат на ВМРО ДПМНЕ, зградата на „стара железничка“ би минала низ еден процес на селективен ремикс, при што би се додале/промениле одредени елементи на нејзината фасада, но би се вклучил и аудитивниот елемент (македонските народни песни на секој саат).

Она што останува нејасно по сево ова не е толку легитимноста на примената на концептот на архитектонскиот ремикс: впрочем, реаранжманот, реинтерпретацијата и рефризирањето можат да бидат мошне корисни методи при преадаптацијата на одредени застарени песни, текстови, концепти, политички програми, па дури и згради. Спорна е идеолошката позиција на визионерите на оваа идеја, бидејќи ремиксот со себе нужно носи и превреднување. (Да ремиксуваш значи да преиспитуваш еден феномен од нов просторно-временски контекст, да го реконтекстуелизираш.) А превреднувањето на трајните културни вредности, каква што е несомнено „стара железничка“, секоси со кон-

зервативистичката идеолошка позиција на нашата најголема владејачка партија.

Според сето она што беше пласирано низ медиумите последниве година дена, дел од културната политика на владата се состои во овековечување на одредени ликови од нашата историја, олицетворена со планираните споменици на плоштадот Македонија. Она што не беше јавно и експлицитно пласирано, односно она што треба имплицитно да се претпостави, е идниот однос на властта кон истите тие споменици, откако ќе бидат изградени. Претпоставувам дека таа нив (ке) ги смета за свети, при што каква било евентуална подоцнежна интервенција врз нив (од некоја идна владејачка гарнитура или поединци) би се сметала за нивно сквернавење, не само како уметнички творби, туку и како девалвирања на националниот мит кој тие го симболизираат. Сепак, кога истовремено се најавува дека може словодно (без грима на совест) да се интервенира врз други спомен обележја (веројатно затоа што ги сметаат за рецидив на „коминтерновска“ Македонија), се влегува во една евидентна идеолошка противречност. Тоа упатува на сериозна недоследност во идеолошкиот идентитет на актуелната десница (впрочем, конзервативистичката политичка опција треба да конзервира, да чува, да штити трајни вредности), недоследност која упатува на тоа дека токму ВМРО ДПМНЕ треба да биде идеолошки ремиксувана, бидејќи не стои на јасни позиции во врска со тоа што треба да се зачува како трајна вредност, што треба да биде превреднето, кога и какви споменици треба да се градат, каква порака тие испраќаат, во каков политичко-стратешки контекст тоа се случува итн.

Се разбира, јас ја поддржувам идејата за архитектонски ремикс на „стара железничка“, бидејќи со таа идеја во иднина се отвораат портите за слободна реинтерпретација на другите споменици кои во блиска иднина треба да изникнат на градскиот плоштад во Скопје; ја поддржувам, бидејќи во суштина се работи за еден анархистички пристап; конечно, ја поддржувам, бидејќи сигнализира криза на нашата квазиконзервативистичка политичка опција, која, не знаејќи како се градат трајни вредности, од нашиот централно-градски амбиент се обидува да направи турбо фолк биртија.

Да се надеваме дека во блиска иднина концептот на архитектонскиот ремикс ќе може некако да се примени и врз спомениците на скопскиот плоштад. На пример, Букефал би можел да се офорба како зебра, при што јавната Александар би наликувал на споулавен припитомувач на диви животни. Нашата стварност и онака не е далеку од една таква слика. Она што останува нејасно е како воопшто би можел да се направи ремикс на спомен домот на Мајка Тереза, кој според својата форма и структура претставува архитектонски ремикс над ремиксите!

Предноста на музичкиот ремикс се состои во тоа што доколку не ни се допаѓа ремикс верзијата, секогаш можеме да уживаме во оригиналната песна. Во архитектурата, ситуацијата е сосема поинаква: ремиксот на една зграда значи интересенирање врз самата зграда (не врз нејзината копија), по што оригиналната зграда веќе нема до постој, освен во колективната меморија. (Исто како што старата железничка станица денес постои само во колективната меморија на постарите скопјани.) Оригиналот служи само како потрошечен материјал за иживување на една партија, на која очај-но й е потребен идеолошки ремикс.